

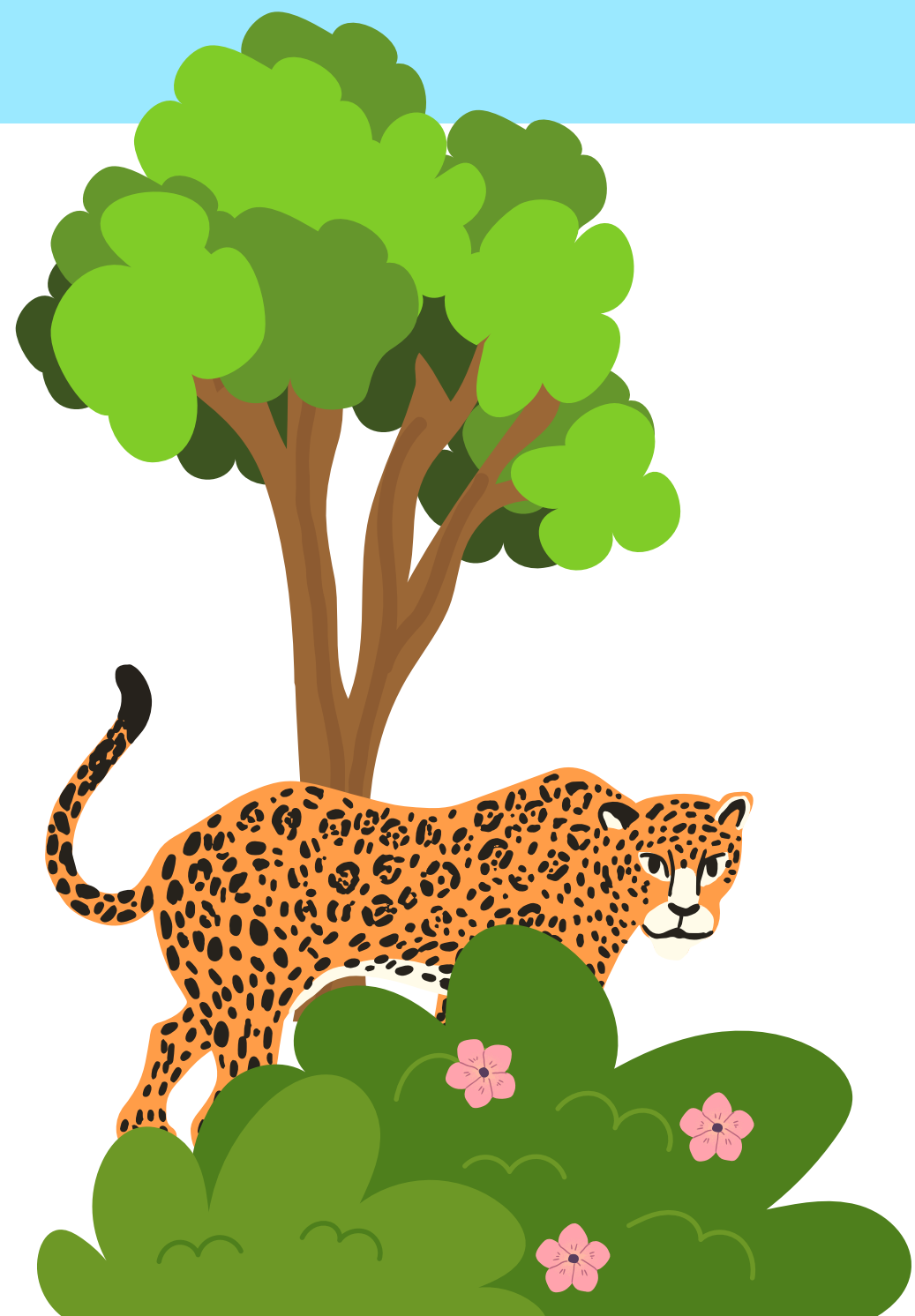
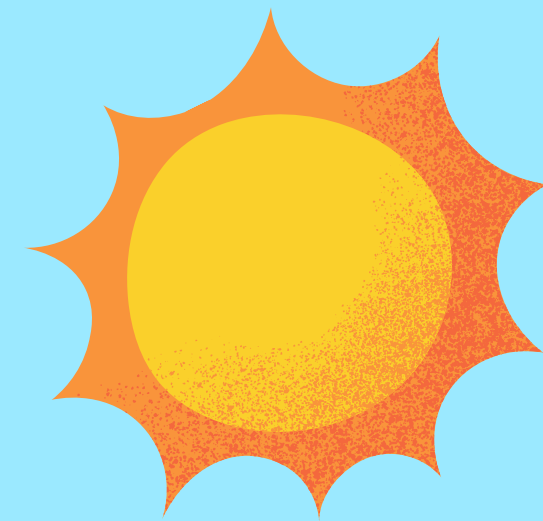
บทเรียนที่

12

การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

สาระการเรียนรู้

1. | ข้อควรพิจารณาในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
2. | หลักปฏิบัติและข้อควรระวังในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
3. | ประเภทของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
4. | วิธีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

1

ข้อควรพิจารณาในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

1. ผู้ป่วยพร้อมที่จะเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ และผู้ป่วยยังหายใจเองหรืออยู่ในช่วงที่ต้องการ เครื่องช่วยหายใจอยู่
2. มีกระดูกส่วนใดหักหรือได้รับบาดเจ็บจนเคลื่อนไหวได้หรือไม่
3. บาดแผลของผู้ป่วยได้รับการดูแลเรียบร้อยแล้วหรือไม่
4. หากมีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย จะก่อให้เกิดอันตรายมากขึ้นหรือลดความเจ็บปวดลงได้อย่างไร
5. หากผู้ป่วยรู้สึกตัวควรบอกให้ทราบถึงการเคลื่อนย้ายเพื่อให้ผู้ป่วยรู้ตัวก่อน

2

หลักปฏิบัติและข้อควรระวัง ในการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

1. ให้การปฐมพยาบาลที่จำเป็นก่อนเคลื่อนย้ายผู้ป่วย
2. ปฏิบัติการช่วยเหลือให้เป็นไปอย่างรอบคอบและนุ่มนวล
3. การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยหนัก จะต้องใช้อุปกรณ์เขามาช่วย เพื่อลดความเจ็บปวด
4. การเคลื่อนย้ายจะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และเกิดอันตรายน้อยที่สุด
5. การเคลื่อนย้ายด้วยเปลควรมีสายรัดตัวผู้ป่วยให้ติดกับเปล เพื่อป้องกันการตก
6. จัดท่าที่จะเคลื่อนย้ายให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงอาการบาดเจ็บของผู้ป่วย
7. หากต้องใช้ยานพาหนะ ควรใช้พาหนะของทางสถานพยาบาล
8. ต้องรีบเคลื่อนย้ายผู้ป่วยให้ถึงมือแพทย์หรือโรงพยาบาลที่ไกลที่สุดให้เร็วที่สุด

3

ประเภทของการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

1. | การเคลื่อนย้ายฉุกเฉิน

- 1.1 จุดที่ผู้ป่วยนอนอยู่กำลังมีอันตราย
- 1.2 การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยไปในที่ที่สามารถทำการช่วยเหลือได้ดีกว่า
- 1.3 การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยที่มีอาการไม่รุนแรงมากออกไป เพื่อจะนำผู้ป่วยเจ็บสาหัสมากมา แทนที่

2. | การเคลื่อนย้ายไม่ฉุกเฉิน

- 2.1 สภาวะโดยรอบทำให้ผู้ป่วยมีอาการแย่ลง
- 2.2 ผู้ป่วยมีความต้องการย้ายไปที่อื่นและพยายามช่วยตนเองอยากจะย้ายไปที่อื่น

3. | การเคลื่อนย้ายปกติ

4

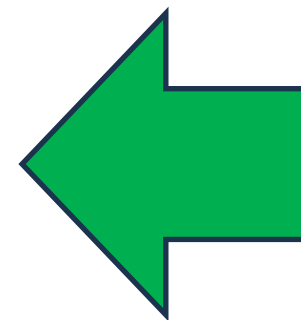
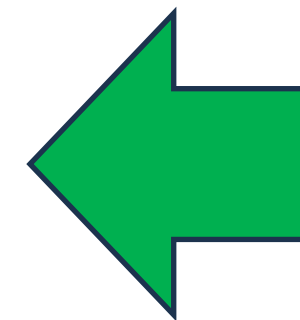
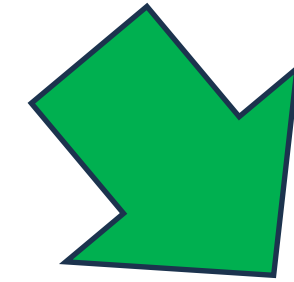
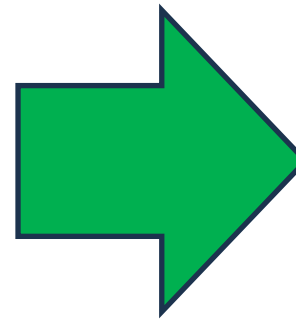
วิธีการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย

1. | การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยบาดเจ็บโดยมีผู้ช่วยเหลือเพียงคนเดียว

1.1 วิธีพยุงเดิน เหมาะสำหรับผู้ป่วยบาดเจ็บเล็กน้อย และพอช่วยเหลือตนเองได้บ้าง

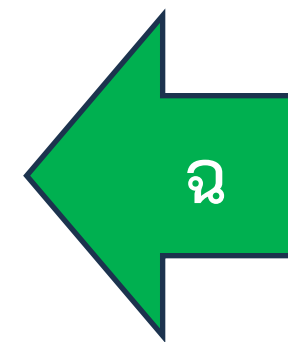
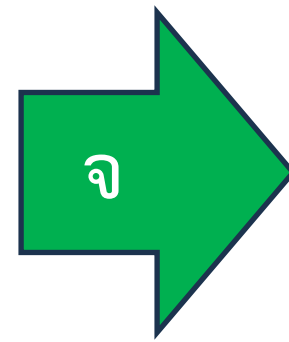
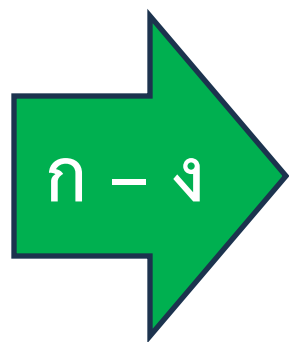
1.2 วิธีแบกขึ้นบา เหมาะสำหรับการช่วยเหลือผู้หมดสติออกจากบริเวณไฟไหม้ที่ตอง ผ่านชั้นบันได

1.3 วิธีอุ้มทาบหลัง วิธีอุ้มทาบหลังใช้สำหรับช่วยเหลือผู้ที่หมดสติ และมีผู้ช่วยเหลือเพียง 1 คน ใช้ผ้า หรือเชือกหรือผาขาวมาที่แข็งแรงยาวพอผูกรอบอกผู้บาดเจ็บให้หลวม ■

การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยด้วยวิธีอุ้มทาบหลังยังทำได้อีกวิธีหนึ่งคือ

- ก. ให้อาสาสมัครช่วย 2 คน แยกขาออกจากกัน
- ข. จับมือทั้งสองข้างของผู้ป่วยวางซ้อนกันบนหน้าท้องแล้วผูกติดกันด้วยผ้า
- ค. ยกมือทั้งสองของผู้ป่วยขึ้นไว้เหนือศีรษะ
- ง. สอดศีรษะและแขนข้างซ้ายของผู้ช่วยเหลือเข้าไปในวงแขนของผู้ป่วย ให้อาสาสมัครช่วยของผู้ช่วยเหลือ ซ้อนอยู่บนตัวผู้ป่วย
- จ. ผู้ช่วยเหลือพลิกคว่ำตัวแล้วลุกขึ้น
- ฉ. ทาทางผู้ป่วยก็ทำเช่นเดียวกัน

1.4 วิธีกอดและทาบดานหลัง วิธีนี้ใช้สำหรับผู้ป่วยเจ็บที่มีอาการไม่รุนแรง ห้ามใช้สำหรับ ผู้ป่วยเจ็บที่ได้รับอันตรายเกี่ยวกับสมองหรืออวัยวะภายใน

- ◆ ผู้ช่วยเหลือหันหลังเขาสู่ด้านหน้าของผู้ป่วยเจ็บ
- ◆ กมตัวลงหรือนั่งคุกเขาลง 1 ข้าง
- ◆ ให้อาสาสมัครเอามือกอดคอผู้ป่วยเจ็บ โดยโอบจากด้านหลังมาจับข้อมือของตนเอง ไหวทางด้านหน้าของผู้ช่วยเหลือ
- ◆ แขนทั้งสองข้างของผู้ช่วยเหลือ ออมไปทางด้านหลังบริเวณต้นขาด้านหลังของ ผู้ป่วยเจ็บ แล้วจับมือของตนเองไว้
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคอย ๆ ลุกขึ้นยืน
- ◆ จัดท่าของผู้ป่วยเจ็บโดยผู้ช่วยเหลือกมหลังลงเพื่อขยับตัวผู้ป่วยเจ็บให้น้ำหนักตัว ตกลงบนหลังของผู้ช่วยเหลือ
- ◆ พาผู้ป่วยเจ็บไปสู่จุดหมายอย่างช้า ๆ และระมัดระวัง

1.5 วิธีกอดและทาบทานหนา เป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งสำหรับผู้ช่วยเหลือเพียงคนเดียวที่ช่วย เคลื่อนย้าย ผู้บาดเจ็บที่รู้สึกตัว

1.6 วิธีอุ้ม วิธีอุ้มใช้สำหรับผู้บาดเจ็บเล็กน้อย อาจเนื่องจากไม่สบาย หรือเป็นลม หรือใช้สำหรับผู้ที่มิชอบทาแผลง หรือมีบาดแผลบนฝ่าเท้า เหมาะสำหรับผู้บาดเจ็บที่ตัวเล็กกว่าผู้ช่วยเหลือ

- ◆ ผู้ช่วยเหลือนั่งท่าคุกเข่าหนึ่งข้าง
- ◆ ให้อุ้มผู้บาดเจ็บนั่งลงบนขาข้างที่เขายกสูงจากพื้น
- ◆ ผู้ช่วยเหลือสอดมือเข้าไปใต้เข่าของผู้บาดเจ็บ
- ◆ แขนอีกข้างหนึ่งกอดบริเวณเอวของผู้บาดเจ็บไว้
- ◆ ผู้ช่วยเหลือยืนขึ้นช้า ๆ อุ้มผู้บาดเจ็บเข้ามา ให้อุ้มกระชับลำตัวของผู้ช่วยเหลือ และให้อุ้มผู้บาดเจ็บเอามือโอบรอบตัวของผู้ช่วยเหลือไว้
- ◆ ผู้ช่วยเหลืออุ้มผู้บาดเจ็บไปยังจุดหมายอย่างช้า ๆ และระมัดระวัง

1.7 วิธีลากด้วยผารองใต้ตัวผู้ประสบอุบัติเหตุ วิธีนี้สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายออกจากตึกที่กำลังมีไฟไหม้และพื้นที่เรียบ เป็นวิธีที่ใช้สำหรับผู้ประสบอุบัติเหตุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือหมดสติ โดยใช้ผาปูที่นอนหรือผาห่ม ผามาน หรืออย่างอื่นที่แข็งแรงพอที่จะรองใต้ตัวผู้บาดเจ็บ แล้วลากสิ่งรองตัวผู้บาดเจ็บไปตามพื้น และต้องระวังไม่ให้ศีรษะผู้บาดเจ็บลากไปกับพื้น

1.8 วิธีลากผู้บาดเจ็บโดยไม่มีผารองใต้ตัว เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีผู้ช่วยเหลือเพียงคนเดียว วิธีนี้ ใช้ได้ดีถ้าพื้นที่เรียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีไฟไหม้ในโรงพยาบาลหรือในบ้าน จะช่วยหลบควันไฟ ทำให้ได้ออกซิเจนเพียงพอ โดยผู้ช่วยเหลือผูกข้อมือของผู้หมดสติที่ไม่มีบาดแผล หรืออันตรายใด ๆ ตามร่างกายให้ติดกันเป็นห่วงคล้องคอผู้ช่วยเหลือ แล้วเคลื่อนย้ายโดยการคลานที่ตัวเล็กกว่าผู้ช่วยเหลือ

- ◆ ให้อาสาสมัครนอนหงายบนพื้น
- ◆ จับแขนทั้ง 2 ข้างวางซ้อนกันบนหน้าท้องของผู้หมดสติ แล้วใช้ผาหนีบ ผูกข้อมือที่ซ้อนกันให้แน่นพอสมควร อย่าให้หลุดขณะลาก
- ◆ ผู้ช่วยเหลือผูกผาปิดปากจมูกกันหายใจรดผู้หมดสติ
- ◆ ผู้ช่วยเหลือนั่งคร่อมตัว ผู้หมดสติบริเวณเอว และยกมือของผู้หมดสติ ที่ผูกไว้ขึ้นแล้วลอดศีรษะของผู้ช่วยเหลือเข้าไป ในวงแขนของผู้หมดสติ ให้แขนคล้องอยู่บริเวณคอ ของผู้ช่วยเหลือ
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคลานไปตามพื้น โดยการลากผู้หมดสติไปทางด้านศีรษะ

ขอควรระวังสำหรับการช่วยเหลือวิธีนี้ก็คือ อย่าให้ศีรษะของผู้หมดสติลากกับพื้น

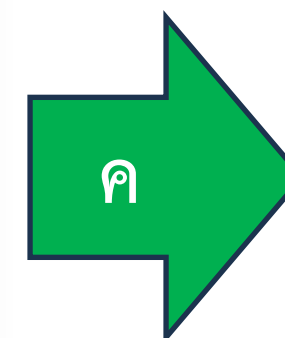
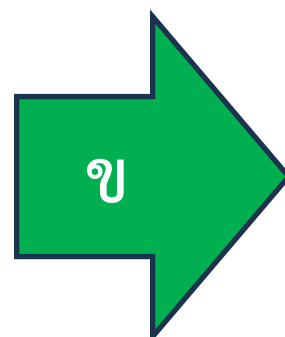
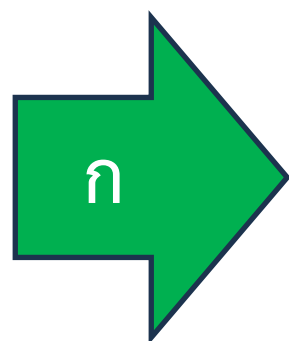
■ **1.9 วิธีลากลงจากที่ลาดชัน** เป็นวิธีที่สะดวกต่อการช่วยเหลือผู้หมดสติลงมาทางบันไดหรือ ที่ลาดชัน เมื่อผู้ได้รับอันตรายหมดความรู้สึก และมีผู้ช่วยเหลือเพียงคนเดียว โดยที่ผู้รับการช่วยเหลือไม่มี บาดแผล ตามร่างกายที่จะเป็นอันตรายต่อการเคลื่อนย้าย

- ◆ ให้ผู้หมดสตินอนหงาย
- ◆ จับมือของผู้หมดสติวางซ้อนกันบริเวณเอวของผู้หมดสติ ใช้ผ้าผูกข้อมือไว้ด้วยกัน ในหากอดอก
- ◆ ผู้ช่วยเหลืออยู่ทางด้านศีรษะของผู้หมดสติ ก้มตัวลงเอามือสอดใต้ไหล่ไปจับแขน บริเวณรักแร้ของผู้หมดสติ ใช้แขนบริเวณเหนือ ข้อศอกของผู้ช่วยเหลือรองรับศีรษะของผู้หมดสติไว้
- ◆ คอย ๆ ลากตัวของผู้หมดสติ ลงมาตามขั้นบันได ให้ศีรษะอยู่ในระดับต่ำกว่าลำตัวเล็กน้อย

2. | การเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บโดยมีผู้ช่วยเหลือตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

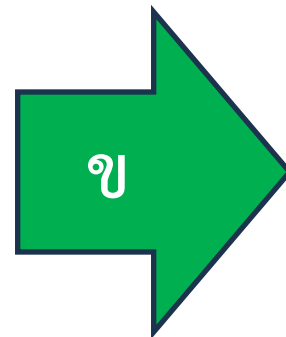
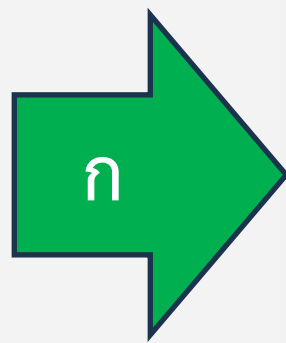
2.1 วิธีอุ้มแบบนั่ง วิธีอุ้มแบบนั่งโดยประสานแขนของผู้ช่วยเหลือทั้ง 2 คน เป็นเก้าอี้และพนักงานพิง ใช้อุ้มผู้บาดเจ็บหรือผู้ที่หมดสติ

2.2 วิธีทำที่นั่งด้วย 4 มือ วิธีนี้ใช้สำหรับผู้บาดเจ็บที่รู้สึกตัว แขนทั้งสองข้างใช้การได้ดี แต่ไม่สามารถเดินได้เนื่องจากมีบาดแผลที่ฝ่าเท้า หรือขาดหมดความรู้สึกไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ■

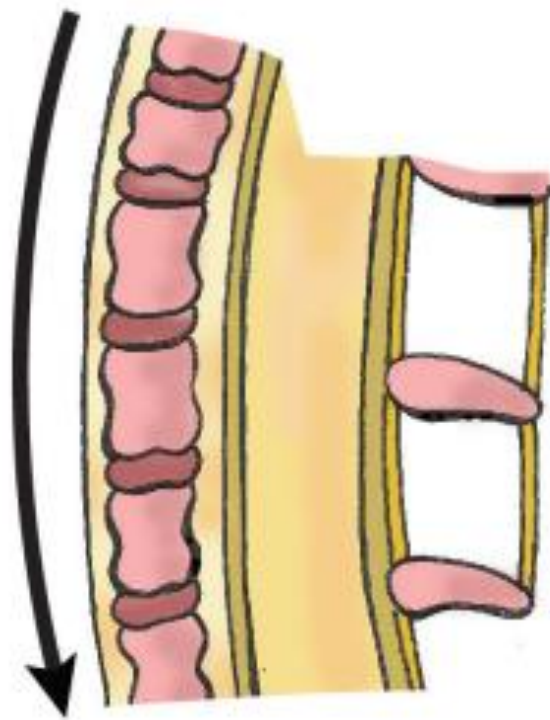

2.3 วิธีอุ้มพุงแขนและขา วิธีอุ้มแบบนี้เป็นวิธีที่ทำไ้สะดวก แต่ไม่ควรใช้สำหรับคนที่มี กระดูกหัก

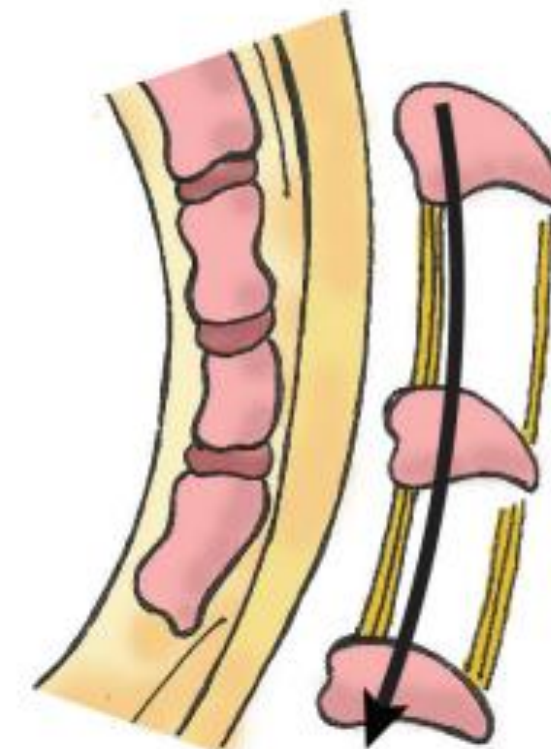

การเคลื่อนย้ายผู้ป่วยกระดูกสันหลังหัก

ถ้าสงสัยว่าจะมีกระดูกสันหลังหักการเคลื่อนย้ายต้องทำด้วย ความระมัดระวัง ให้มีการเคลื่อนไหวของกระดูกสันหลังน้อยที่สุดไม่ควรหามหัวหามท้าย เพราะจะทำให้หลังงอ และกระดูกข้อที่หักจะเคลื่อนไปกดประสาทไขสันหลัง ทำให้เป็นอัมพาตได้ ในผู้ป่วยที่บาดเจ็บที่ กระดูกสันหลังทุกคน ไม่ควรมีอัมพาตหรือยังไม่มีก็ตาม ต้องเคลื่อนย้ายด้วยความระมัดระวังไม่ให้ ข้อกระดูกหลังเคลื่อนที่โดยไม่จำเป็นต่อไปอีก จนกว่าจะหายหรือได้รับการรักษาเรียบร้อยแล้ว

ท่าหลังแอ่นหรือหลังตรง กระดูกสันหลังที่หัก จะอยู่กับที่ไม่เคลื่อนไปกดไขสันหลัง

ท่าหลังงอ กระดูกสันหลังท่อนที่หัก จะเคลื่อนไปกดไขสันหลัง

2.4 วิธีอุ้มคนละดาน เหมาะสำหรับยกผู้ป่วยที่นอนและคนที่หมดสติ

- ◆ ผู้บาดเจ็บนอนหงายราบกับพื้น
- ◆ ผู้ช่วยเหลือ 2 คน นั่งคุกเข่าอยู่คนละดานของผู้บาดเจ็บ
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคนที่ 1 สอดมือข้างหนึ่งเขารองรับผู้บาดเจ็บบริเวณศีรษะและไหล อีกมือหนึ่งสอดเขาไปรองรับบริเวณสะโพก
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคนที่ 2 สอดมือข้างหนึ่งตรงบริเวณลำตัวเหนือเอวของผู้บาดเจ็บ
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคนที่ 2 สอดมืออีกข้างหนึ่งเขารับบริเวณใต้ต้นขา นับ 1 ถึง 3 แล้วยกผู้บาดเจ็บขึ้นพับบนแขนของผู้ช่วยเหลือทั้งสอง ไหลกระชับเพื่อเตรียมลุกขึ้น
- ◆ เมื่อกระชับแล้ว ผู้ช่วยเหลือคนที่ 1 บอกให้ลุกขึ้นพร้อมกัน แล้วก้าวเดินไปยังจุดหมายพร้อม ๆ กัน ขณะก้าวเดินให้เท้าของผู้บาดเจ็บอยู่ด้านหน้า

2.5 วิธีอุ้มเคียง 2 คน วิธีนี้ใช้ได้ดีสำหรับคนที่รู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว

จังหวะที่ 1 ไหลยกตัวผู้บาดเจ็บ จับพนักบนขาที่ยกตั้งขึ้น

จังหวะที่ 2 ผู้ช่วยเหลือทั้ง 2 คน ลุกขึ้นยืนพร้อม ๆ กัน

จังหวะที่ 3 ก้าวเดินไปสู่จุดหมาย โดยก้าวเท้าซ้ายออกก่อน ทั้ง 2 คนพร้อม ๆ กัน จะทำให้การเดินเรียบสม่ำเสมอ

2.6 วิธีอุ้มเคียง 3 คน การอุ้มเคียง 3 คน ใช้สำหรับคนที่บาดเจ็บขั้นรุนแรง

ก. แสดงตำแหน่งที่จะสอดมือเขารองรับร่างกาย

ข. สอดมือเขาไตร่างกายของผู้บาดเจ็บ

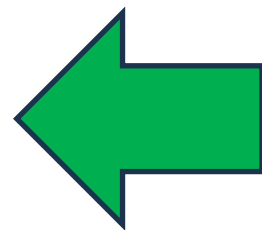
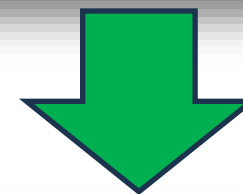
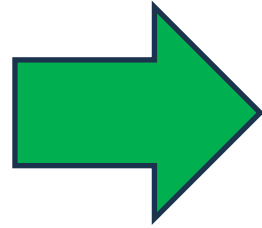
ค. อุ้มผู้บาดเจ็บขึ้นพักบนขาข้างที่ชันเขา

2.7 วิธีอุ้มคนละดาน 3 คน วิธีนี้เป็นวิธีเคลื่อนย้ายที่ใช้กันมาก และสามารถจะเคลื่อนย้าย ผู้บาดเจ็บได้ในระยะค่อนข้างไกล ข้อดีของวิธีนี้ คือ ตำแหน่งที่อุ้มของผู้ช่วยเหลือสามารถจะเดินไปยัง ทิศทางต่าง ๆ ได้สะดวก และเท้าของผู้ช่วยเหลือไม่ขัดขวางซึ่งกันและกัน

- ◆ ผู้บาดเจ็บนอนหงาย ถารู้สึกตัวให้อามีมือกอดอกไว้ ถ้าไม่รู้รู้สึกตัวให้มัดมือและเท้า เอาไว้
- ◆ ผู้ช่วยเหลือ 2 คนคุกเขาลงข้างตัวผู้บาดเจ็บดานเดียวกัน ผู้ช่วยเหลืออีก 1 คน คุกเขาลงดานตรงข้ามกับ 2 คนแรก ผู้ช่วยเหลือที่แข็งแรง 2 คน ควรจะอยู่ดานตรงข้ามกัน คือ คนแข็งแรง คนที่ 1 เตรียมช่วยเหลือบริเวณศีรษะ คอ และไหล่ คนแข็งแรงคนที่ 2 อยู่ดานตรงข้ามช่วยยกบริเวณสะโพก คนที่ 3 อยู่ดานเดียวกับคนที่ 1 ช่วยยกบริเวณขาและปลายขา
- ◆ ผู้ช่วยเหลือทั้งสาม แบมือออกในตำแหน่งที่จะยกบนตัวผู้บาดเจ็บ
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคนที่ 1 บอกให้ทุกคน **“ยก”** ทุกคนยกผู้บาดเจ็บขึ้นวางพักบนขาของ ผู้ช่วยเหลือที่ยกชั้นขึ้น
- ◆ ผู้ช่วยเหลือเลื่อนมือที่อยู่ใกล้กันมาจับข้อมือของกันและกันไว้ เพื่อให้มีมือรองรับ ตัวผู้บาดเจ็บแข็งแรงขึ้น คือ มือคนที่ 1 จับกันที่บริเวณใต้หลัง มือคนที่ 2 จับกันที่บริเวณใต้ต้นขา
- ◆ ผู้ช่วยเหลือคนที่ 1 สั่ง **“ลุกขึ้น”** ทุกคนลุกขึ้น
- ◆ ผู้ช่วยเหลือก้าวเดินไปยังจุดหมายที่ต้องการ เมื่อถึงที่หมายวางผู้บาดเจ็บลงในลักษณะนอนกลับกันกับทำยกขึ้น

■ 2.8 วิธีอุ้ม 4 คน ในกรณีที่ผู้บาดเจ็บตัวใหญ่ แนะนำให้จัดหาผู้ช่วยเหลือให้เพียงพอก่อนที่จะพยายามช่วยกันอุ้ม วิธีนี้เหมาะที่จะเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บในระยะใกล้ ๆ หรือยกเพื่อวางบนเปลหาม

2.9 วิธีอุม 8 คน วิธีนี้ใช้เมื่อสงฆ์วาญญูบาทเจี๊ยะมีกระดูกตนคอ หรือกระดูกสันหลังหัก และผู้บาตเจี๊ยะ ที่ได้รับอันตรายอย่างมาก

- ◆ ผู้ช่วยเหลือนั่งคุกเข่าหนึ่งข้าง ที่ด้านข้างของญูบาตเจี๊ยะทั้งสองข้าง ขางละ 4 คน หันหน้าเขาหากัน
- ◆ ทุกคนแบมือออกไปประสานกันเหนือญูบาตเจี๊ยะ ในตำแหน่งที่จะสอดมือเขาไป อุมญูบาตเจี๊ยะ
- ◆ สอดมือใต้ตัวญูบาตเจี๊ยะในตำแหน่งที่กำหนดไว้ แลวประสานมือของแต่ละคู เขาด้วยกันให้มั่นคง
- ◆ หัวหนากลุ่มนับ 1, 2, 3 แลวยกญูบาตเจี๊ยะขึ้นพร้อมกัน วางพักบนเขา
- ◆ หัวหนากลุ่มนับ 1, 2, 3 ให้ทุกคนลุกขึ้นยืนพร้อม ๆ กัน
- ◆ หัวหนากลุ่มบอกให้เดิน ทุกคนก้าวเดินไปสู่จุดหมาย
- ◆ เมื่อจะวางญูบาตเจี๊ยะลง ให้ทวนวิธีการยกขึ้น คือ ทุกคนย่อตัวลงนั่งคุกเข่าพร้อมกัน พักญูบาตเจี๊ยะบนเขาแลววางญูบาตเจี๊ยะบนเปลหรือเตียง
- ◆ ขณะยกตัวญูบาตเจี๊ยะขึ้น การลุกขึ้นยืนและการเคลื่อนย้ายญูบาตเจี๊ยะ ผู้ช่วยเหลื่อ ทุกคนจะต้องระวังรักษาระดับให้ตัวญูบาตเจี๊ยะอยู่ในลักษณะตัวตรง ไม่สูงต่ำ หรือบิดสวนใดสวนหนึ่ง